

Перспективи удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки за допомогою застосування інтерактивних методів навчання

Вербіцький С., Пітин М., Каратник І.

Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського

Анотація. У системі сучасної підготовки спортсменів на початкових етапах занять наявною є необхідність зацікавлення дітей, їхнього різнобічного рухового розвитку, урізноманітнення засобів й методів навчання основним технічним прийомам гри у волейбол. **Мета:** теоретично обґрунтувати перспективи удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки шляхом застосування інтерактивних методів навчання. **Методи:** теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, синтез, порівняння, аналогії, індукції та дедукції. **Результати.** Значна частина досліджень у волейболі дають уявлення про різноманітні аспекти системи підготовки спортсменів на різних етапах багаторічного удосконалення. Серед найбільш актуальних та розповсюджених напрямів наукових досліджень спостерігаємо питання техніко-тактичної підготовки кваліфікованих та висококваліфікованих спортсменів, формування фізичного та функціонального підґрунтя для подальшої спортивної майстерності, структури та змісту змагальної діяльності спортсменів та спортсменок різних вікових та кваліфікаційних груп. Встановлено, що на етапі початкової підготовки у навчально-тренувальному процесі перевагу слід надавати емоційним, цікавим, ефективним та варіативним засобам та методам. Таким чином за допомогою застосування інтерактивних методів може відбуватися більш раннє та якісне вивчення й засвоєння базової техніки волейболу на етапі початкової підготовки. **Висновки.** На підставі ґрунтовного аналізу наукової та методичної літератури було виявлене протиріччя між наявним змістом технічної підготовки спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі та зростаючими вимогами до змісту засобів в підготовці спортсменів-початківців. Це зумовлює розробку наукового напрямку та реалізацію відповідного дослідження з удосконалення змісту технічної підготовки хлопців віком 9-10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів.

Ключові слова: перспективи; протиріччя; зміст; дослідження; волейбол; технічна підготовка; інтерактив.

Вступ. Постійне удосконалення підготовленості спортсменів в ігрових командних видах спорту вказує на необхідність наукового обґрунтування структури та змісту окремих сторін підготовки та на різних етапах багаторічного удосконалення в ігрових командних видах спорту (Ефанова, & Трусова, 2000; Ермаков, 2001; Ашибоков, 2006; Олефір, 2012).

Тривалий час вік початку занять волейболом та іншими видами спорту становив близько десяти років. Сьогодні, в окремих програмах для ДЮСШ такі вікові межі зберігаються, проте в більшості видів

спорту проводиться «омолодження» спортсменів шляхом застосування міні версій з видів спорту (міні-баскетбол, міні-гандбол, міні-волейбол, тег-регбі тощо). Це вказує на увагу фахівців до питань підготовки хлопчиків та дівчат у певному, визначеному специфікою виду спорту напрямі (Бойчук, 2013; Пітин, 2013а; Грецький, 2019; Грищенко, et al., 2019).

Етап початкової підготовки передбачає формування в дітей зацікавленості до занять, зміцнення їх здоров'я, різнобічний розвиток, розвинення рухливості та навчання основних технічним прийомам гри у волейбол. Зміст технічної підготовки уже на першому році навчання цього етапу у

волейболі передбачає вивчення нижньої прямої, нижньої бокової та верхньої прямої подачі, прийом м'яча обома руками, у тому числі після нижніх подач, виконання передач двома руками згори та удосконалення точності передач тощо (Турковський, et al., 2009).

Наукові дослідження у волейболі сьогодні становлять значний пласт інформації теоретико-методичного характеру серед ігрових видів спорту загалом. Звернемо увагу на наявність значного числа наукових праць присвячених питанням формування підґрунтя з фізичної підготовленості волейболістів (Hnatchuk, et al., 2018), технічної підготовки спортсменів різних вікових та кваліфікаційних груп (Kovalchuk, et al., 2019), застосуванню комплексу психолого-педагогічних засобів у спортивній підготовці волейболістів (Войтенко, 2017) тощо.

Складність організації та реалізації підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки викликана наявністю завдань різного характеру та потребою уникнення перенавантаження організму спортсменів, формування, підтримання та зараження мотивації до занять та закладення підвалин спортивної техніки (Абдель Салам Хуссейн, et al., 2001; Ермаков, 2001; Бойчук, 2010а; Грецький, 2019; Грищенко et al., 2019).

У зв'язку з цим вважаємо актуальним розв'язання нових наукових завдань з пошуку дієвих засобів та методів спортивної підготовки з акцентами на базові для цього етапу види підготовки – фізичну та технічну підготовку волейболістів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Дослідження виконане згідно теми «Удосконалення системи підготовки кваліфікованих спортсменів в ігрових видах спорту на різних етапах багаторічного удосконалення» на 2022-2025 рр. плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (номер державної реєстрації: 0122U001576).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати перспективи удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки шляхом застосування інтерактивних методів навчання.

Матеріал та методи дослідження. Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, синтез, порівняння, аналогії, індукції та дедукції.

Результати дослідження та їх обговорення. На думку ряду фахівців волейболу зміни у структурі і змістові змагальної діяльності кваліфікованих волейболістів вказують та визначають певні протиріччя щодо шляхів удосконалення процесу різних сторін підготовки спортсменів (Ефанова, & Трусова, 2000; Ашибоків, 2006; Бойчук, 2013; Щепотіна, et al., 2021).

Однак Ляхова Т. П., Стрельникова Е. Я. вказують на сталість схеми для отримання залікових очок у грі. Це передбачає таку послідовність: виконання подачі, блок захист у полі, передачі на удар, контратаки, страховки при атаці. Ця послідовність ігрових дій має ознаки системи з обов'язковими елементами, що виконуються за певним алгоритмом та чітко обумовлені правилами гри (Ляхова, & Стрельникова, 2006).

Авторка Щепотіна Н. визначивши модельні характеристики змагальної діяльності та провівши інтегральну оцінку підготовленості волейболісток різної кваліфікації зафіксувала суттєві відмінності модельних характеристик змагальної діяльності. У спортсменок високої кваліфікації вони притаманні для волейболісток різних амплуа, а у кваліфікованих волейболісток ці відмінності є менш вираженими. Це на думку авторки свідчить про умовну універсальність гравців нижчої ліги (Щепотіна, 2015).

У продовження цього ми можемо розглядати тренувальний процес волейболістів-початківців як майже уніфіковане та програмоване поєднання засобів та методів підготовки. Тобто

визначальним стає не стільки зміст підготовки, скільки форма передачі й утворення знань та умінь (Турковський, et al., 2009; Пітин, 2015; Петренко et al., 2021).

За твердженнями багатьох фахівців підготовка волейболістів пов'язана зі складними і різносторонніми процесами. Вони містять роботу над усіма видами підготовки (фізична, технічна, тактична, психологічна, інтегральна й теоретична) (Hnatchuk, et al. 2018; Kovalchuk, et al., 2019; Vanyuk, et al., 2020; Щепотіна, et al., 2021).

У роботі тренера, на думку Сокол О. В. можна передбачати застосування тренером різних засобів і методів для вирішення поставлених завдань на певному етапі багаторічного спортивного удосконалення. Наголошено, що на початковому етапі технічної підготовки волейболістів доцільно застосовувати фронтальний метод. Водночас для розвитку загальної фізичної підготовленості – повинні загальноорозвиваючі вправи і засоби з інших видів спорту (Сокол, 2009).

У змісті Навчальної програми (2009) зазначається, що етап початкової підготовки пов'язаний з тренуваннями упродовж перших двох-трьох років занять волейболом. Переваги у тренуваннях повинні бути надані вирішенню завдань зміцнення здоров'я дітей, ліквідації недоліків у рівні фізичного розвитку, розвитку фізичних якостей та передбачає вивчення основ техніки та тактики волейболу (Турковський, et al., 2009).

Беззаперечними пріоритетами визначено різносторонню фізичну та технічну підготовку, яку колективом авторів покладено в основу подальшої поглибленої спеціальної підготовки. Для занять повинні бути притаманні ігровий та змагальний характер, що підтримує позитивний емоційний фон та запобігає монотонності тренувального процесу (Грищенко, et al., 2019).

Автор Грецький О. В. визначив достатньо оптимальний спосіб впливу на мотивацію до занять спортом початківців. На його думку він лежить у площині

вивчення взаємодії особистісних та ситуаційних факторів. У цьому сенсі наголошується на необхідності модифікації поведінки спортсмена зі сторони тренера, врахуванні сукупності мотивів та внутрішніх й зовнішніх умов, що спонукають до занять спортом (Грецький, 2019).

Обговорюючи підготовку волейболістів А. Г. Фурманов вказує на розуміння навчання як багаторічного процесу. Ним запропоновано умовно розділити два періоди – початкової технічної підготовки та подальшого вдосконалення. Звернемо увагу, що для першого з них необхідно закласти фундамент майстерності гравця як певної стадії формування рухової навички. Це можна досягнути за допомогою вивчення окремих прийомів техніки за допомогою лінійного та фронтального методів. Суть першого (лінійного) методу полягає в тому, що до вивчення наступного прийому відбувається після відносно стійкого освоєння попереднього, а фронтального – в тому, що окремі прийоми вивчають майже одночасно (Фурманов, 2007).

Більш складний, другий період підготовки передбачає ускладнення структури рухів при виконанні технічних прийомів (уточнення амплітуди, темпу, ритму, узгодженості рухів, невимушеність), підвищення точності результату, розширення арсеналу варіантів технічних прийомів і способів, набутті вміння переходити від одних дій до інших тощо (Фурманов, 2007; Hnatchuk, et al., 2018; Kovalchuk, et al., 2019).

Інший шлях підготовки кваліфікованих волейболістів Щепотіна Н. зі співавторами вбачає в програмуванні тренувального процесу. Загалом авторка наголошує, що програмування є новою, більш прогресивною формою планування тренувального процесу. Це дає змогу з вищою вірогідністю досягти цільового результату, здійснити регламентацію компонентів тренувальних навантажень і формування тренувальних ефектів (Щепотіна, et al., 2021).

У своїй науковій праці автори Абдель Салам Хуссейн, Салам Хуссейн та

Е. П. Волков довели доцільність врахування принципу планування та реалізації програми підготовки юних волейболістів першого року навчання. Він полягав у певному співвідношенні впливів на пріоритетні фізичні здібності. Серед них визначено швидкісно-силові, на які запропоновано збільшити тренувальні частки (80% X 20%). Це має відмінності від традиційно прийнятого розподілу (50% X 50%), де іншу половину часу виділено на навчання техніки волейболу (Абдель Салам Хуссейн, Салам Хуссейн & Волков, 2001).

Водночас Єрмаков С. С. зазначає, що на теперішньому етапі розвитку волейболу зараз уже набагато складніше знайти загальні стандарти техніки, засоби та методи технічної підготовки в прагненні до досягнення найвищих спортивних результатів. У підтвердження наших припущень, науковець наголошує на необхідності посилення творчої роботи тренера над індивідуальними особливостями спортсменів. Тут ми отримуємо потребу врахування, певною мірою, полярних тверджень – врахування індивідуальних особливостей розвитку кожного зі спортсменів та наявності відносно типових групових й однорідних характеристик для волейболістів при початковій підготовці (Єрмаков, 2001).

Таким чином навчання та вдосконалення технічної майстерності визначається удосконалення структури рухових дій, їх динаміки, кінематики та ритму з урахуванням індивідуальних особливостей спортсменів, що може бути реалізоване в різних ситуаціях й умовах тренувального заняття (Ефанова & Трусова, 2000; Єрмаков, 2001, Пітин, 2013b).

Цікавим є запропонований Войтенком С. М. науковий підхід. Ним доведено високу ефективність засвоєння навчально-тренувальних дій за допомогою спільної діяльності спортсменів. Підґрунтям цього є налагодження нових взаємозв'язків між спортсменами, утворення відносин взаємної відповідальності, узгодженості в діях, об'єднаності зусиль і орієнтації усіх на

досягнення загального успіху (Войтенко, 2017).

Цінним з огляду на спрямованість нашого дослідження можна вважати доведений автором факт позитивного впливу спільного характеру навчально-тренувальної діяльності, що підсилює психологічний зв'язок між учасниками тренування, збільшує кількість активно залучених волейболістів, продуктивності тренувального процесу, розширення досвіду кооперації та здійснення єдиної діяльності, спільного осмислення і підсумків. Це теза є цілком відповідною нашим припущенням щодо необхідності більш ґрунтовного застосування інтерактивних засобів та методів у підготовці волейболістів-початківців.

У цілісному дослідженні Щепотіною Н. із співавторами досягнуто ряд результатів. Нею встановлено перспективність та ефективність використання методів моделювання при підготовці спортсменів командних ігрових видів спорту. Основою для цього стала необхідність розробки чотирьох структурних утворень річного макроциклу кваліфікованих волейболісток, що відповідали блокам модельних тренувальних завдань для загальної і спеціальної фізичної, техніко-тактичної та ігрової підготовки спортсменок. Це дало їй підстави обґрунтовано стверджувати про ефективність побудови тренувального процесу кваліфікованих волейболісток з урахуванням модельних тренувальних завдань як в загальнокомандному аспекті, так і для індивідуальної підготовки спортсменок (Щепотіна, 2015, 2017; Щепотіна, et al., 2021).

Наголосимо, що реалізація модельних тренувальних завдань може відбуватися в різних формах, у тому числі й за умов застосування інтерактивних засобів та методів підготовки.

Думку про необхідність урахування періодизації як компоненту успішної тренувальної програми підтримали Вертель А. В. та Фролова О. А.. Вони наголошують, що відсутність вивіреної методології підготовки на різних рівнях призводить до зниження якості володіння

технікою виконання як базових, так й складно координаційних вправ. Своєю чергою це спричиняє до необхідності додаткового часу для навчання техніці виконання вправ та віддалення досягнення прогнозованих результатів (Вертель, & Фролова, 2015).

Окрім цього під час ігрових ситуацій постійно виникає потреба нестандартних дій і необхідність миттєвої реалізації рухового завдання зі значною варіативністю вибору, послідовності та результативності дій у відповідь. Для успіху в цих ситуаціях волейболістам необхідний високий рівень розвитку координації (зорово-моторні реакції, диференціювання м'язових відчуттів, орієнтація в просторах та мікроінтервалах часу тощо) (Вертель, et al., 2019).

У продовження цього напряму досліджень можемо навести дані Бойчука Р. У них автор на ґрунтовному рівні визначив засоби та методи, які сприяють підвищенню рівня координаційної підготовленості волейболістів на етапі початкової підготовки. До ефективних засобів віднесено використання різноманітних рухових дій з необхідним задоволенням вимог, пов'язаних із подоланням координаційних труднощів, дотриманням раціональності при виконанні складнокоординаційних елементів, новизною і нестандартністю для виконавця тощо (Бойчук, 2010а, 2010б, 2013).

Схожу думку висловили Абдулаєв А. та Моїсеєнко О. К. в частині вагомого значення, для розв'язання ігрових ситуацій, рухового аналізатора. Він має особливе значення у сприйнятті рухів та повинен задовольняти значні вимоги при виконанні складно координаційних рухових дій. За допомогою нього отримується основна інформація про амплітуду рухів та дотику тіла зі спортивним інвентарем, відбувається просторове орієнтування спортсмена (Абдулаєв & Моїсеєнко, 2017).

Орієнтуючись на цю інформацію вважаємо доцільним значно збільшувати руховий досвід волейболістів на етапі початкової підготовки, що може

допомогти диференціювати нервово-м'язову роботу. Забезпечення вирішення цього практичного завдання може бути у використанні інтерактивних методів тренування та зокрема технічної підготовки.

Враховуючи малу частину досліджень, пов'язаних із використанням інтерактивних методів у тренуванні спортсменів на етапі початкової підготовки в ігрових видах спорту, вважаємо за доцільне дати певне роз'яснення можливостям застосування цієї групи методів спортивного тренування.

Активність спортсменів-початківців на думку Кравчук Я. залежатиме від їхньої зацікавленості самим процесом. Він може формуватися на основі таких компонент як знання, якими володіє дитина в межах зацікавленості; практична діяльність (досвід) в цьому напрямі; емоційне задоволення, яке відчуває дитина від діяльності. Автор наполягає, що початкову стадію зацікавлення може викликати одним із зазначених компонентів, проте стійке та усвідомлене – лише на основі перерахованих чинників (Кравчук, 2009).

Саме на значенні інтерактивних методів для емоційного задоволення спортсменів на етапі початкової підготовки ми будуємо гіпотезу для подальшого дослідження.

Звернемо увагу на те, що інтерактивні методи це комплекс способів організації тренувального процесу при якому відбувається передача знань, формування умінь та навичок, що побудований на суб'єкт-суб'єктних стосунках учасників тренування (тренера та спортсмена), варіативній конструйованій комунікації, використанні рефлексії та постійній активізації спортсмена (Пітин, 2013а, 2015).

Загалом під інтерактивом варто розуміти активну взаємодію засобами діалогу з чимось або кимось. Інтерактивне тренування може передбачати активну взаємодію і залучення усіх учасників у навчально-тренувальний процес. Проте інтерактив це не лише діалог, в якому бере участь тренер та спортсмен з відповідними

визначеними соціальними ролями. Інтерактивна форма передбачає поліструктурність, тобто не лише взаємодію між викладачем і спортсменами, а й активне залучення інших учасників. При цьому тренер здебільшого повинен виконувати координувальну або консультативну роль (Пітин, 2015; Інтерактивні методи, 2017).

У межах навчання техніки вправ, отримані спортсменом за допомогою інтерактивних методів спеціальні знання можуть виступати у вигляді понять та уявлень про рухи. Це, своєю чергою, знаходитиме відображення всіх основних ознак рухового акту (форма, напрям, амплітуда, темп, ритм) в уявленні й усвідомленні спортсменів (Олефір, 2012).

Зазначене дає підстави говорити про необхідність більш раннього залучення спортсменів до занять видом спорту або більш якісного проходження етапу початкової підготовки (Сокол, 2009; Турковський, et al., 2009).

Фахівці доводять, що на початкових етапах навчання, у зв'язку з віковими особливостями спортсменів, повинні переважати цікаві для дітей та ефективні методи і засоби підготовки (Грецький, 2019; Грищенко, et al., 2019; Петренко, et al., 2021).

Отже одним з перспективних напрямів для волейболу варто вважати застосування інтерактивних засобів. Вони передбачають активну взаємодію учасників тренувального процесу (тренера та спортсменів, спортсменів між собою, зі спортивним інвентарем, в оновлених умовах тощо). При цьому ключовим є активне залучення спортсменів до виконання комплексу тренувальних завдань. Відповідно це може бути використане і для технічної підготовки спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі.

Водночас більшість наукових досліджень Андрійчука Ю., Бойчука Р., Гаркуши С. В., Гнатчука Я. І., Єрмакова С. С., Ковцуна В. І., Носко М. О., Шльонської О. Л. спрямовані на удосконалення підготовки та підвищення підготовленості

кваліфікованих спортсменів у волейболі. Серед загалу дослідження серед волейболістів на етапі початкової підготовки, стосувалися питань навчання техніці гри з урахуванням рівня розвитку фізичних якостей, розвитку координаційних здібностей, формування технічної підготовленості дітей підліткового віку на секційних заняттях; зміни показників технічної підготовленості волейболістів 10-11 років під впливом візуального сприйняття параметрів рухів тощо (Абдель Салам Хуссейн, et al., 2001; Ляхова & Стрельникова, 2006; Бойчук, 2013; Грецький, 2019; Vanyuk et al., 2020).

У зв'язку із цим вбачаємо актуальність розв'язання науково-практичного завдання галузі фізичної культури і спорту, пов'язаного з удосконаленням змісту технічної підготовки хлопців віком 9-10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних засобів.

Послідовними кроками у вирішенні цього завдання може виступати узагальнення науково-методичних даних та програмно-нормативних вимог з технічної підготовки спортсменів у волейболі; визначення практичного досвіду із застосування інтерактивних засобів у підготовці спортсменів на етапі початкової підготовки в ігрових командних видах спорту; обґрунтування програми технічної підготовки хлопців віком 9-10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних засобів та її експериментальна перевірка в природних умовах навчально-тренувального процесу спортсменів-початківців.

Зазначене дослідження перебуває в предметній області технічної підготовка спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі із більш широким розглядом навчально-тренувального процесу спортсменів-початківців в ігрових командних видах спорту.

При плануванні дослідження ми схилиємося до застосування стандартного набору методів дослідження. Зокрема

вбачаємо необхідність залучення методів теоретичного аналізу науково-методичної літератури з проблематики дослідження, анкетування тренерів з волейболу та інших ігрових командних видів спорту, педагогічне тестування рівня фізичної та технічної підготовленості волейболістів на етапі початкової підготовки, педагогічний експеримент для перевірки програми технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки та методів математичної статистики для якісної обробки цифрових даних.

За результатами дослідження ми можемо очікувати на отримання низки наукових положень. Серед них планується вперше обґрунтувати програму технічної підготовки програму хлопців віком 9-10 років на етапі початкової підготовки у волейболі на основі використання інтерактивних засобів; вперше узагальнити практичний досвід із застосування інтерактивних засобів у підготовці спортсменів на етапі початкової підготовки в ігрових командних видах спорту. Окрім того проведені дослідження можуть удосконалити відомості про динаміку фізичної та технічної підготовленості спортсменів-початківців у волейболі та удосконалити відомості про ефективність інтерактивних засобів технічної підготовки спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі.

Висновки. Наявна необхідність більш раннього залучення спортсменів до занять видом спорту або більш якісного проходження етапу початкової підготовки. Виявлене протиріччя між наявним змістом технічної підготовки спортсменів на етапі початкової підготовки у волейболі та зростаючими вимогами до підготовленості спортсменів-початківців, необхідністю якісного забезпечення зацікавлення до занять, різнобічного рухового розвитку та паралельно навчання основним технічним прийомам гри у волейбол дає підстави для проведення окремого дослідження. Воно може бути спрямоване на вирішення наукового завдання з удосконалення змісту технічної підготовки хлопців віком 9-10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку передбачають створення програми застосування інтерактивних засобів та методів для технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Абдель Салам Хуссейн, Салам Хуссейн & Волков, Е.П. (2001). Особенности планирования развития скоростно-силовых способностей юных волейболистов на этапе начальной подготовки к соревновательной деятельности. *Физ. воспитание студ. творч. спец.,* no 2, 22-28.
- Абдулаев, А., & Моисеенко, Е.К. (2017). Изменение показателей технической подготовленности и функционального состояния тактильного анализатора волейболистов 12-13 лет на протяжении годичного макроцикла. *Спортивні ігри,* 3, 4-7.
- Ашибок, М.Д. (2006). Критерии оценки технико-тактической подготовленности команд волейболистов. *Вестник Адыгейского государственного университета,* no 1, 290-293.
- Бойчук, Р. (2010а). Взаємозв'язок показників координаційних здібностей та рівня технічної підготовленості юних волейболісток 10-12 років. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура,* 11, 97-102.

- Бойчук, Р. (2010b). Координаційні здібності як передумова технічної підготовки юних волейболісток на етапі початкової підготовки. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*, 12.
- Бойчук, Р. (2013). Обґрунтування засобів і методів розвитку координаційних здібностей юних волейболістів на етапі початкової підготовки. *Молода спортивна наука України*, 17, т. 1, 17-23.
- Вертель, А.В. & Фролова, О.А. (2015). Силовая /кондиционная подготовка в современном волейболе. *Вісник Чернігівського НПУ. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*, 129(4), 32-36.
- Вертель, А.В., Ляпин, В.П. & Сероштан В.М. (2019). Взаимосвязь уровня физического состояния и технико-тактической оснащенности волейболистов на этапе специализированной базовой подготовки. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*, 3, 340-346.
- Войтенко, С.М. (2017). *Психолого-педагогічні засоби регуляції спільної діяльності спортивних команд із різним типом взаємодії* : дисертація (24.00.01), Київ, 227.
- Грецький, О.В. (2019). *Формування мотивації до спортивної діяльності на початковому етапі підготовки* : автореф. дис. 24.00.01, Львів, 2019, 19.
- Грищенко, Т.П., Окопний, А.М., Семеряк, З.С. & Палатний А.Л. (2019). Перспективи наукового обґрунтування формування мотивації спортсменів до занять фехтуванням на етапі початкової підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 3(111), 44-48.
- Ермаков, С.С. (2001). Педагогические подходы в обучении сложным техническим приемам юных волейболистов (анализ педагогической литературы). *Физ. воспитание студ. творч. спец.*, 2, 32-42.
- Ефанова, Н.Н. & Трусова, Н.А. (2000). *Основные технические приемы в волейболе и методика обучения им*: учеб. пособие. Пенза : Пенз. гос. архитектур.-строит. акад.
- Інтерактивні методи викладання. Практичні поради для суддів-викладачів.* (2017). Київ: ФОП Демчинський О.В.
- Кравчук, Я. (2009). Формування у школярів інтересу до виконання фізичних вправ. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 2, 67-71.
- Ляхова, Т.П. & Стрельникова, Е.Я. (2006). Оптимизация технико-тактических действий с учетом игровых амплуа волейболистов. *Физическое воспитание студентов творческих*, 1, 38-45.
- Олефір, Г.В. (2012). До питання формування рухових навичок із волейболу в учнів у процесі профільного навчання. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*, 2, 118-121.
- Петренко, О.В., Пітин, М.П. & Антонов, С.В. (2021). Аналіз проблем технічної підготовки спортсменів у пляжному волейболі на різних етапах багаторічної підготовки. *Фізичне виховання та спорт. Запоріжжя*, 4, 141-149.
- Пітин, М. (2013а). Обсяги теоретичної підготовки спортсменів у системі багаторічного удосконалення у спортивних іграх (на прикладі настільного тенісу, волейболу та хокею). *Фізична активність, здоров'я і спорт*, 1(11), 67-75.
- Пітин, М. (2013b). Теоретична підготовка в системі багаторічного тренування спортсменів-волейболістів. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*, 17, 184-190.
- Пітин, М. (2015). *Теоретична підготовка в спорті* : моногр. Львів: ЛДУФК.
- Сокол, О.В. (2009). *Техніко-тактична підготовка волейболістів*: навч. посіб., Миколаїв.
- Турковський, В.В., Носко, М.О., Осадчий, О.В., Гаркуша, С.В. & Жула, Л.В. (2009). *Волейбол: навчальна програма ДЮСШ*. Київ, 140.
- Фурманов, А.Г. (2007). *Підготовка волейболистов*. Мінськ.

- Щепотіна, Н.Ю. (2015). Модельні характеристики змагальної діяльності волейболісток різної кваліфікації. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 2, 80-85.
- Щепотіна, Н.Ю. (2017). Обґрунтування ефективності побудови тренувального процесу кваліфікованих волейболісток на основі модельних тренувальних завдань. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 3К, 537-541.
- Щепотіна, Н.Ю., Гудима, С.А. & Бабенко, Р.С. (2021). Програмування тренувального процесу кваліфікованих волейболістів у змагальному періоді річного циклу підготовки. *Спортивні ігри*, 3, 91-100. doi: 10.15391/si.2021-3.10
- Hnatchuk, Y., Lynets, M., Khimenes, K. & Pityn, M. (2018). Improvement of physical preparedness of qualified volleyball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (1), 239-245. DOI:10.7752/jpes.2018.01032
- Kovalchuk, A., Shvets, O., Bohuslavskaya, V., Hlukhov, I., Pityn, M. & Hnatchuk, Y. (2019). Efficiency of special training devices for forming technical skills in female student volleyball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 19(1), 619-626. DOI:10.7752/jpes.2018.01032
- Vanyuk, A., Vindyk, A., Zakharina, I., Hrybovska, I., Pityn, M., Danylevych, M. & Hrybovskyy, R. (2020). Improving the functional preparedness of volleyball players aged 18–22 using recovery measures. *Journal of Physical Education and Sport*, no 20 (Supplement issue 3), 2086-2093. DOI:10.7752/jpes.2020.s3281

Стаття надійшла до редакції: 10.05.2022

Опубліковано: 01.06.2022

Abstract. *Sergiy Verbitskiy, Maryan Pityn, Ivan Karatnyk Prospects of improvement of technical preparation of volleyball players at the stage of initial training with using interactive methods of study. There is a need to interest children, diverse of their motor development, expanding diversity of tools and methods of teaching the basic techniques of volleyball in the system of modern preparation of athletes at the initial stages of training. The purpose of the study: to substantiate theoretically the prospects for improving the technical preparation of volleyball players at the stage of initial training with using interactive methods of study. Research methods: theoretical analysis and generalization of data from scientific and methodological literature, synthesis, comparison, analogy, induction and deduction. Results. Much of the research in volleyball provides insights into various aspects of the athletes' training system at different stages of long-term improvement. Among the most relevant and widespread areas of research we see issues of technical and tactical training of qualified and highly qualified athletes, the formation of physical and functional basis for further sportsmanship, structure and content of competitive activities of athletes of different ages and qualifications. It is established that in the preparation process at the stage of initial training, preference should be given to emotional, interesting, effective and varied tools and methods. Thus, with using interactive methods can be earlier and better study and mastering the basic techniques of volleyball at the stage of initial training. Conclusion. Based on analysis of the scientific and methodological literature, a contradiction was found between the existing content of technical preparation of athletes at the stage of initial training in volleyball and the growing requirements for the content of tools in the training of novice athletes. This leads to the development of scientific direction and the implementation of appropriate research to improve the content of technical training of boys aged 9-10 years at the stage of initial training in volleyball with using interactive methods.*

Key words: *prospects; contradictions; content; research; volleyball; technical preparation; interactive.*

References:

- Abdel Salam Khusseyn, Salam Khusseyn & Volkov, E.P. (2001). Osobennosti planirovaniya razvityiya skorostno-sylovykh sposobnostey yunikh voleybolystov na etape nachalnoy podgotovky k sorevnovatelnoy deyatel'nosti [Features of planning the development of speed and strength abilities of young volleyball players at the stage of initial preparation for competitive activities]. *Fyz. vospytanye stud. tvorch. spets* [Phys. education stud. creative spec.], no 2, 22-28. [in Russia]
- Abdulaev, A., & Moyseenko, E.K. (2017). Yzmeneniye pokazateley tekhnicheskoy podgotovlennosti y funktsyonal'nogo sostoyaniya taktylnogo analizatora voleybolystov 12-13 let na protyazheniy godychnogo makrotsykla [Changes in the indicators of technical readiness and functional condition of the tactile analyzer of volleyball players aged 12-13 during the annual macrocycle]. *Sportyvnye igry [Sports Games]*, no 3, 4-7. [in Russia]
- Ashybokov, M.D. (2006). Kryteryy otsenky tekhniko-taktycheskoy podgotovlennosti komand voleybolystov [Criteria for assessing the technical and tactical readiness of volleyball teams]. *Vestnyk Adygeyskogo gosudarstvennogo unyversyteta [Bulletin of Adygea State University]*, no 1, 290-293. [in Russia]
- Boychuk, R. (2010a). Vzayemoz'vyazok pokaznykiv koordynatsiynykh zdibnostey ta rivnya tekhnichnoyi pidgotovlenosti yunikh voleybolistok 10-12 rokiv [Relationship between indicators of coordination skills and the level of technical training of young volleyball players aged 10-12]. *Visnyk Prykarpatskogo universytetu. Seriya: Fizychna kultura [Bulletin of the Precarpathian University. Series: Physical culture]*, no 11, 97-102. [in Ukrainian]
- Boychuk, R. (2010b). Koordynatsiyni zdibnosti yak peredumova tekhnichnoyi pidgotovky yunikh voleybolistok na etapi pochatkovoyi pidgotovky [Coordination skills as a prerequisite for technical training of young volleyball players at the stage of initial training]. *Visnyk Prykarpatskogo universytetu. Seriya: Fizychna kultura [Bulletin of the Precarpathian University. Series: Physical Culture]*, no 12. [in Ukrainian]
- Boychuk, R. (2013). Obgruntuvannya zasobiv i metodiv rozvytku koordynatsiynykh zdibnostey yunikh voleybolistiv na etapi pochatkovoyi pidgotovky [Substantiation of means and methods of development of coordination abilities of young volleyball players at the stage of initial training]. *Moloda sportyvna nauka Ukrayiny [Young Sports Science of Ukraine]*, no 17,1, 17-23. [in Ukrainian]
- Vertel, A.V. & Frolova, O.A. (2015). Sylovaya /kondytsionnaya podgotovka v sovremennom voleybole [Strength /conditioning training in modern volleyball]. *Visnyk Chernigivskogo NPU. Seriya : Pedagogichni nauky. Fizychnye vykhovannya ta sport [Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. Physical Education and Sports]*, no 129(4), 32-36. [in Russia]
- Vertel, A.V., Lyapyn, V.P. & Seroshtan, V.M. (2019). Vzaymosvyaz urovnya fizycheskogo sostoyaniya y tekhniko-taktycheskoy osnashchennosti voleybolystov na etape spetsyalyzovannoy bazovoy pidgotovky [The relationship between the level of physical condition and technical and tactical equipment of volleyball players at the stage of specialized basic training]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu "Chernigivskyy kolegium" imeni T. G. Shevchenka. Seriya : Pedagogichni nauky [Bulletin of the Taras Shevchenko National University "Chernihiv Collegium". Series: Pedagogical Sciences]*, no 3, 340-346. [in Russia]
- Voytenko, S.M. (2017). *Psyhologo-pedagogichni zasoby regulyatsiyi spilnoyi diyalnosti sportyvnykh komand iz riznym typom vzayemodiyi [Psychological and pedagogical means of regulating the joint activities of sports teams with different types of interaction]: dysertatsiya [dissertation] (24.00.01), Kyiv. [in Ukrainian]*
- Gretskyy, O. V. (2019). *Formuvannya motyvatsiyi do sportyvnoyi diyalnosti na pochatkovomu etapi pidgotovky [Formation of motivation for sports activities at the initial stage of preparation]: avtoref. dys. 24.00.01, Lviv. [in Ukrainian]*

- Gryshchenko, T.P., Okopnyy, A.M., Semeryak, Z. S. & Palatnyy, A.L. (2019). Perspektyvy naukovogo obgruntuvannya formuvannya motyvatsiyi sportsmeniv do zanyat fekhtuvanniam na etapi pochatkovoyi pidgotovky [Prospects of scientific substantiation of formation of motivation of sportsmen to fencing at the stage of initial training]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 15 : Naukovo-pedagogichni problemy fizychnoyi kultury (fizychna kultura i sport)* [Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)], no 3 (111), 44-48. [in Ukrainian]
- Ermakov, S.S. (2001). Pedagogicheskiye podkhody v obuchenyy slozhnym tekhnicheskym pryemam yunikh voleybolystov (analiz pedagogicheskoy lyteratury) [Pedagogical approaches in teaching complex techniques of young volleyball players (analysis of pedagogical literature)]. *Fyz. vospytanye stud. tvorch. spets.* [Phys. education stud. creative spec.], no 2, 32-42. [in Russia]
- Efanova, N.N. & Trusova, N.A. (2000). *Osnovnye tekhnicheskyye pryemy v voleybole y metodyka obuchenyya ym* [Basic techniques in volleyball and methods of teaching them]: ucheb. posobyе [textbook. allowance]. Penza. [in Russia]
- Interaktyvni metody vykladannya. Praktychni porady dlya suddiv-vykladachiv* [Interactive teaching methods. Practical advice for teaching judges]. (2017). Kyiv: FOP Demchynskyy O.V. [in Ukrainian]
- Kravchuk, Ya. (2009). Formuvannya u shkolyariv interesu do vykonannya fizychnykh vprav [Formation of students' interest in performing physical exercises]. *Fizychnye vykhovannya, sport i kultura zdorov'ya u suchasnomu suspilstvi* [Physical Education, Sport, and Health Culture in Modern Society], no 2, 67-71. [in Ukrainian]
- Lyakhova, T.P. & Strelnykova, E.Ya. (2006). Optymyzatsyya tekhniko-taktycheskykh deystvyy s uchetom ygrovykh amplua voleybolystov [Optimization of technical and tactical actions taking into account the role of volleyball players]. *Fyz. vospytanye stud. tvorch. spets.* [Phys. education stud. creative spec.], no 1, 38-45. [in Russia]
- Olefir, G.V. (2012). Do pytannya formuvannya rukhovnykh navychok iz voleybolu v uchniv u protsesi profilnogo navchannya [On the issue of formation of motor skills in volleyball in students in the process of specialized training]. *Fizychnye vykhovannya, sport i kultura zdorov'ya u suchasnomu suspilstvi* [Physical Education, Sports and the Culture of Health in Modern Society], no 2, 118-121. [in Ukrainian]
- Petrenko, O.V., Pityn, M.P. & Antonov, S.V. (2021). Analiz problem tekhnichnoyi pidgotovky sportsmeniv u plyazhnomu voleyboli na riznykh etapakh bagatorichnoyi pidgotovky [Analysis of problems of technical training of athletes in beach volleyball at different stages of long-term training]. *Fizychnye vykhovannya ta sport* [Physical education and sports]. Zaporizhzhya, no 4, 141-149. [in Ukrainian]
- Pityn, M. (2013a). Obsyagy teoretychnoyi pidgotovky sportsmeniv u systemi bagatorichnogo udoskonalennya u sportyvnykh igrakh (na prykladi nastilnogo tenisu, voleybolu ta khokeyu) [Volumes of theoretical training of athletes in the system of long-term improvement in sports games (on the example of table tennis, volleyball and hockey)]. *Fizychna aktyvnist, zdorov'ya i sport* [Physical Activity, Health, and Sports], no 1 (11), 67-75. [in Ukrainian]
- Pityn, M. (2013b). Teoretychna pidgotovka v systemi bagatorichnogo trenuvannya sportsmeniv-voleybolistiv [Theoretical training in the system of long-term training of volleyball athletes]. *Visnyk Prykarpatskogo universytetu. Seriya: Fizychna kultura* [Bulletin of the Precarpathian University. Series: Physical Culture], no 17, 184-190. [in Ukrainian]
- Pityn, M. (2015). *Teoretychna pidgotovka v sporti* [Theoretical training in sports]: monogr. Lviv: LDUFK. [in Ukrainian]
- Sokol, O.V. (2009). *Tekhniko-taktychna pidgotovka voleybolistiv: navch. posib.*, Mykolayiv. [in Ukrainian]
- Turkovskyy, V.V., Nosko, M.O., Osadchyy O.V., Garkusha S.V. & Zhula, L.V. (2009). *Voleybol* [Volleyball]: navchalna programa DYUSSh. Kyiv. [in Ukrainian]

- Furmanov, A.G. (2007). *Pidgotovka voleybolystov* [Training of volleyball players]. Minsk. [in Russia]
- Shchepotina, N. Yu. (2015). Modelni kharakterystyky zmagalnoyi diyalnosti voleybolistok riznoyi kvalifikatsiyi [Model characteristics of competitive activity of volleyball players of different qualifications]. *Pedagogika, psykholohiya ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vykhovannya i sportu* [Pedagogy, Psychology and Medico-Biological Problems of Physical Education and Sports], no 2, 80-85. [in Ukrainian]
- Shchepotina, N. Yu. (2017). Obgruntuvannya efektyvnosti pobudovy trenuvalnogo protsesu kvalifikovanykh voleybolistok na osnovi modelnykh trenuvalnykh zavdan [Substantiation of the effectiveness of building the training process of qualified volleyball players on the basis of model training tasks]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 15 : Naukovo-pedagogichni problemy fizychnoyi kultury (fizychna kultura i sport)* [Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)], no 3K, 537-541. [in Ukrainian]
- Shchepotina, N. Yu., Gudyma, S. A. & Babenko, R. S. (2021). Programuvannya trenuvalnogo protsesu kvalifikovanykh voleybolistiv u zmagalnomu periodi richnogo tsykladu pidgotovky [Programming of the training process of qualified volleyball players in the competitive period of the annual training cycle]. *Sportyvnye y hry* [Sports Games], no 3, 91-100. doi: 10.15391/si.2021-3.10 [in Ukrainian]
- Hnatchuk, Y., Lynets, M., Khimenes, K. & Pityn, M. (2018). Improvement of physical preparedness of qualified volleyball players. *Journal of Physical Education and Sport*, no 18(1), 239-245. DOI:10.7752/jpes.2018.01032
- Kovalchuk, A., Shvets, O., Bohuslavskaya, V., Hlukhov, I., Pityn, M. & Hnatchuk, Y. (2019). Efficiency of special training devices for forming technical skills in female student volleyball players. *Journal of Physical Education and Sport*, 19(1), 619-626. DOI:10.7752/jpes.2018.01032
- Vanyuk, A., Vindyk, A., Zakharina, I., Hrybovska, I., Pityn, M., Danylevych, M. & Hrybovskyy, R. (2020). Improving the functional preparedness of volleyball players aged 18-22 using recovery measures. *Journal of Physical Education and Sport*, no 20 (Supplement issue 3), 2086-2093. DOI:10.7752/jpes.2020.s3281

Відомості про авторів / Information about the Authors

Вербіцький Сергій: аспірант. каф. спортивних та рекреаційних ігор, 79007, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшко, 11, м. Львів, Україна

Sergiy Verbitskiy: postgraduate student of the Department of Sports and Recreational Games Ivan Boberskiy Lviv State University of Physical Culture, Kostjushko str, 11, Lviv, Ukraine, 79007
<https://orcid.org/0000-0003-0588-1698>

E-mail: sergiy.verbitskiy2712@gmail.com

Пітин Мар'ян: д-р фіз. виховання і спорту, професор, кафедра теорії спорту та фізичної культури, 79007, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшко, 11, м. Львів, Україна

Maryan Pityn: DSc (physical education and sport), professor, professor of the Department of Theory of Sport and Physical Culture, Ivan Boberskiy Lviv State University of Physical Culture, Kostjushko str, 11, Lviv, Ukraine, 79007

<https://orcid.org/0000-0002-3537-4745>

E-mail: pityn7@gmail.com

Каратник Іван: к.фіз.вих., доц. каф. спортивних та рекреаційних ігор, 79007, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшко, 11, м. Львів, Україна

Ivan Karatnyk: *PhD (physical education and sport), associate professor of the Department of Sports and Recreational Games Ivan Boberskiy Lviv State University of Physical Culture, Kostjushko str, 11, Lviv, Ukraine, 79007*

<https://orcid.org/0000-0001-5378-2956>

E-mail: karatnyk_i_v_badm@ukr.net